

Nyhetsbrev nr. 1/2013

La flere få høre hva du mener.

Innlegg til Nyhetsbrevet sendes til red@ogsavierkirken.no. Vi ønsker dialog og ytringer!

Redaktør: Anne Helene Utgaard

www.ogsavierkirken.no

Årsmøte i OVEK

6. april 2013 kl. 1230
i St. Hallvard kirkes menighetssal

- Sak 1. Godkjenning av dagsorden
 - Sak 2. Oppnevning av dirigent, referenter og tellekorps
 - Sak 3. Styrets årsberetning
 - Sak 4. Regnskap og revisorerklæring
 - Sak 5. Budsjett
 - Sak 6. Fastsettelse av kontingent for 2014
 - Sak 7. Valg
- Frist for innsendelse av forslag på kandidater til styret: 1. april. Forslag sendes til valgkomiteen:

Mari Ann Berg: m-ann-b@online.no eller
Trine Haaland: trinehaaland@yahoo.no

Forslag til andre saker som ønskes tatt opp, sendes innen 1. april.
til leder@ogsavierkirken.no
eller med brevpost til
Pål Kolstø, Ramsvigkroken 16 G
4015 Stavanger

Vel møtt!

Og etter seminaret følger vårens seminar i Akademiet Også vi er kirken. Les videre!

Lederen har ordet s. 3

Velkommen pave Frans s. 5

Bli en Kristus for din neste
s. 10

Kjærlighet: Kan paven lære
oss noe? s. 12

Om Hellig uro s. 13

Vårens seminar

Hva kan vi vite – hva skal vi tro?
Kan katolsk tro og moderne
naturvitenskap forenes?

Sr Katarina Pajchel
er dominikanerinne og
priorinne ved Sta.
Katarinahjemmet i
Oslo. Hun er også
forsker ved fysisk
institutt, Universitetet i
Oslo. Her deltar hun
blant annet i CERN-
relatert forskning. Hos
oss skal hun snakke om

Viten og tro – må vi velge?

Dagfinn Føllesdal
er professor
emeritus i filosofi,
og kommandør av
St. Olavs Orden for
sin innsats innenfor
filosofi og etikk. Han er en av våre mest
betydningsfulle filosofer. Han vil snakke om

**Tro og viten – en filosofers
perspektiv**

Tid og sted: St. Hallvard menighetssal,
6. april kl 1330-1530, messe kl 18.

Vel møtt! Dette blir spennende.

Påmelding til seminar@ogsavierkirken.no
eller telefon 99695610.

Pris kr.100 inklusive noe og spise.

Medlemskap i Også vi er kirken for 2013 koster kr. 300, (200 for pensjonister) og tegnes til medlemsservice@ogsavierkirken.no eller til Også vi er kirken, c/o Torstein Seim. Elverhøyveien 6, 1550 Hølen. Kontonummer: 1280 25 36826. Ved betaling over nettbank, er det viktig å skrive i feltet for merknader hvem kontingenten gjelder for.

Styret har besluttet å fortsette å sende ut Nyhetsbrevet i papirutgave til alle medlemmer inntil videre. Det koster ikke noe ekstra for medlemmene, men vi tar gjerne i mot en gave i tillegg til medlemskontingenten fra de som har lyst og anledning til å bidra litt ekstra. Man kan motta Nyhetsbrevet uten å være medlem. Dette er vederlagsfritt for tilsendelse med e-post. Som papirpost koster det kr. 150,- i året.

Har du husket å betale årets medlemskontingent?

Vet du om noen som kanskje ville like å få Nyhetsbrevet med e-post? Gi oss beskjed!

Kjære lesere

Først av alt må jeg som redaktør få beklage at Nyhetsbrevet denne gangen er meget forsinket. Det skyldes en kombinasjon av sykdom og noen uheldige omstendigheter. Jeg håper vi snart skal komme i rute igjen.

Nå gleder vi oss over å ha fått en ny pave som i alle fall i første omgang har gjort oss glade for en kjærkommen forandring i stil. Etter hvert får vi se om det blir noen forandringer i substans. Det er lov til å håpe!

Før Jorge Bergoglio ble erkebiskop av Buenos Aires var han provinsial for jesuittordenen i Argentina. Som erkebiskop gikk han stille i dørene i forhold til kuppmakere og junta. Han har aldri aktivt støttet dem. Men det blir stilt noen spørsmål ved hans håndtering av fengsling og tortur av to jesuitter som levde og praktiserte i slummen. Det var åpen strid i kirken om forholdet til juntaen, og en dårlig tone mellom jesuitter som lå lavt og de som protesterte åpenlyst. Det er ikke godt å leve med uklarhet omkring denne konkrete saken, og vi må håpe at den blir avklart.

Det er godt å oppleve den gleden som kommer til uttrykk i den universelle kirken i forbindelse med hans enkle klær og hans nye og pastorale stil. Vi har bruk for håp. Ikke en overflatisk optimisme, men et håp som er realistisk og klar over at det er mye som kan gå galt, men likevel fortsetter å håpe.

Beste hilsen

Anniklene Utgaard

Den katolske kirke og demokratisering i det 20. og 21. århundre

Av Pål Kolstø, leder

I sommer leste jeg en klassisk bok om demokratisering skrevet av den kjente amerikanske statsviteren Samuel Huntington. Boken heter *The Third Wave*, fordi Huntington mener at demokratisering i verden her skjedd i tre store bølger. Først en lang bølge i Vest-Europa og Nord-Amerika fra ca. 1830 til ca. 1930, så en 2. bølge mellom ca. 1943 og 1962, og til slutt en 3. bølge i 1970- og 1980-årene. Huntington, mener å kunne se tydelige forskjeller mellom protestantiske og katolske land, forskjeller som ikke slår ut til de katolske lands fordel.

«Det er en sterk sammenheng mellom Vestlig kristendom og protestantisme. Protestantiske land var de første som ble demokratiske, og de fikk de mest robuste demokratiske regimene. Katolske land ble derimot hengende etter.» Dette mener Huntington i noen grad gjenspeilte forhold innad i de forskjellige kirkesamfunnene. Protestantismen legger stor vekt på den enkeltes samvittighet, og at hver enkelt troende må være autonom i sine valg. "In contrast, Catholicism was associated with the absence of democracy or with limited or late democratic development." (s.76) Men heldigvis, det er ikke slutten på historien. Den 3. bølge, den i 1970- og 1980-årene, fant sted hovedsakelig i *nettopp* katolske land. Ikke bare i Europa, men i alle verdensdeler: i Portugal og Spania, i seks land i Sør-Amerika og tre i Mellom-Amerika, og på Filippinene. Til slutt vendte bølgen tilbake til Europa, og skyllet inn over det erkekatolske landet Polen, det første kommunistiske land som

ble demokratisk. Dette slo en bresje i den sovjetmuren som, bokstavelig talt, førte til at den falt sammen.

Hvordan kunne det skje? Huntington går gjennom sine faste sjekkpunkter: henger det sammen med økt levestandard i disse landene? Ja, kanskje i noen grad. Men det var likevel ikke det viktigste, mener han. Viktigere var de endringene som hadde skjedd *innad i Kirken*. Huntington peker på, ja *nettopp*, *Det 2 annet vatikankonsil* som førte til en gjennomgripende endring av tankesettet i Kirken. Før midten av 1960-tallet tilpasset den katolske kirke seg vanligvis de autoritære regimer, og gav ofte støtte til dem. Etter midten av 1960-tallet stod kirken nesten alltid i *opposisjon* til autoritære regimer. Dette var, sier Huntington, «a major political phenomenon».

Vanligvis når vi tenker tilbake på Det annet vatikankonsil fokuserer vi på hva det har betydd for kirkens indre liv, og for den enkelte katolske troende, og det måtte, for meg i hvert fall, en protestantisk statsviter til for å minne meg om at Det annet vatikankonsil har betydd mye også for verden og samfunnet *utenfor* kirken. Det er noe vi kan være stolte av og glade for. Det har ofte vært påpekt av den katolske kirke opp gjennom århundrene, delvis i motsetning til den ortodokse, har sett det som en sentral oppgave å *prege samfunnet* rundt seg. Dette var et hovedpoeng for blant annet den store russiske tenkeren Vladimir Solovjov.

Den katolske kirkes budskap har vært innrettet ikke bare mot *himmelen*, mot livet etter dette, men også mot *livet her og nå*. Livet på jorden er ikke bare en

forberedelse til det hinsidige, nei, det har en egenverdi, Gud har skapt livet, vi skal nyte og bruke det, *frui et uti*, for å si det med Augustin.

Men denne innretningen mot det dennesidige i katolisismen har ikke alltid vært av det gode. Det har ofte gitt et ulykksalig fokus på *verdslig*, og til og med *militær* makt, og på rikdom. Derfor mener mange, og jeg tror de har rett, at det er en lykke og ikke en ulykke for kirken at den i dag har mistet det meste av sin verdslige makt. Vatikanstaten, der Det annet vatikankonsil fant sted, er verdens aller minste stat, bare et par kvartaler stort, i motsetning til den gang det dekket hele midt-Italia. Desto tydeligere kan kirken tale med stor åndelig autoritet.

Kirken har blitt lyttet til og blir lyttet til. Da er det viktig *hvilket budskap* den fremfører. Jeg har ikke sjelden hørt medkatolikker forklare at «kirken er ikke og kan ikke være en demokratisk organisasjon, for det er en *teokratisk* organisasjon.» Hvordan skal vi forstå det? Er kirken et teokrati? Ja, hvis vi med det mener at den er ledet av Gud gjennom Den hellige ånd, er det utvilsomt riktig. Men Den hellige ånd er ikke administrerende direktør eller styreformann for AS Den katolske kirke. Han leder kirken gjennom *mennesker*, og dermed dukker straks spørsmålet om *hvilke* mennesker og *hvordan* opp igjen. Kirken har et mangfold av oppgaver som må løses og ansvarslinjer på mange nivåer og i mange sammen-henger. Paulus har sammenlignet Kirken med et legeme med mange lemmer, der hvert lem er satt til sin særlige oppgave, eller nådegave. Presten har en rekke oppgaver som bare han kan ivareta, i første rekke forvaltningen av sakramentene. Men en rekke andre oppgaver er andre (med)lemmer vel så godt egnet til å ta seg av. Og ha *ansvar* for.

Det motsatte av en demokratisk kirke er ikke en teokratisk kirke, men en autoritær kirke. Opp gjennom historien har kirken utvilsomt i lange tider vært en autoritær organisasjon, men slik trenger det ikke være. Når de som har ansvar, også får delegert myndighet, kan vi snakke om en demokratisk organisasjon, i tråd med legeme-lemmer-metaforen. Kirken er, eller bør kunne være, teokratisk langs den vertikale akse, der vi alle lar oss lede av Den hellige ånd, og demokratisk langs den horisontale akse, i hvordan den innretter seg og organiserer seg i verden.

Er det slik at vår kirke, som etter Det annet vatikankonsil har bidratt aktivt til å gjøre verden til et bedre sted, ved å bidra til demokrati i samfunnet, åpenhet, og inkludering av de som av en eller annen grunn angivelig ikke «passer inn», nå vil ned i de autoritære skyttergravene igjen og kjempe en tapt kamp mot demokrati og mot liberale verdier? Vi i OVEK ønsker å gjøre vårt for at det *ikke* skal skje. Ja, det er ikke minst derfor vi har startet *Også vi er kirken*.

«Det motsatte av en demokratisk kirke er ikke en teokratisk kirke, men en autoritær kirke.»

Velkommen, pave Frans!

Av Anne Helene Utgaard

Vår nye pave Frans er både politisk og teologisk konservativ. Likevel er det grunn til å håpe på fornyelse i Den katolske kirke under hans ledelse.

For meg klinger navnet, pave *Frans*, så vakkert. Frans av Assisi var min ungdoms helt og store kjærlighet. Jeg leste alt jeg kom over om ham. Senere har jeg betraktet ham som min venn. Han var både ydmyk og bestemt, både et følelsesmenneske og en tenker, og han hadde så tydelig Jesus og hans liv som modell for sitt eget. Han elsket Gud over alle ting og sin neste som seg selv. Tenk å få en pave som har Frans som modell! Førsteintrykket av paven var så godt. Han sto der i all enkelhet og ydmykhet og med et tydelig nærvær. Ingen triumfalistisk pomp og prakt. Hans enkle ord og hans smil innga håp om en ny kirkelig kultur. Men vi visste jo ingen ting om ham! Hvem er han? Hva står han for?

Liv og lære

Først av alt: Den tidligere biskop Bergoglio lever som han lærer: enkelt, uten privat sjåfør og kokk og i en enkel leilighet. For oss som synes det er viktig å bygge ned den monarkiske renessanse- prakten som har preget kirken i de senere år, er dette gode nyheter. Vi tror at det å leve enkelt, både som kirke og som enkelttroende, er å forkynne det glade budskap om frigjøring i Kristus.

Samtidig har Bergoglio i sitt arbeid prioritert arbeidet *for* og *med* de fattige, de underprivilegerte og marginaliserte. er har han mer enn mange i hierarkiet

Pave Frans holder åpent pressemøte noen dager etter valget, det første i kirkens historie.

levd etter evangeliet og impulsene fra Det annet vatikankonsil. På den latinamerikanske bispekonferansen i 2007 sa han at den urettferdige fordelingen av goder fortsetter og at den skaper en situasjon med sosial synd som skriker mot himmelen og begrenser mulighetene for et rikere liv for så mange av våre brødre.

Politisk og teologisk konservativ

Kirken i Argentina har tradisjonelt hatt stor makt og innflytelse i samfunnet. Den er blitt tungt kritisert for sin støtte til militærjuntaen som blant annet førte til at tusenvis av mennesker ble drept eller forsvant. Mange progressive og opposisjonelle prester forlot sine menigheter under juntaen og startet basemenigheter i stedet.

Selv om Bergoglio tilhører den politiske høyresiden har han alltid talt rettferdighetens og de fattiges sak. Det vil vise seg om han hovedsakelig har tenkt i barmhjertighets kategorier, eller om han også har gått inn for strukturelle endringer i samfunnet. De som har gjort det i Sør-Amerika har ofte blitt kalt kommunister eller marxister.

På det teologiske området blir Bergoglio omtalt som konservativ. Noe annet er heller ikke å vente. Han er utnevnt til biskop og kardinal av de to foregående pavene. Han er også tett tilknyttet den

innflytelsesrike konservative bevegelsen *Comunione e Liberazione* som blant annet står for en anti-pluralistisk holdning innad i kirken og for et tett forhold mellom kirke og stat.

Den nye pавens hjemland

Argentina var tidligere et nesten rent katolsk land, mer enn 90 % var katolikker. I dag sier man i stedet at ca 90 % av befolkningen tilhører en kristen kirke eller menighet. Det er uklart hvor mange som er blitt evangeliske særlig av pentekostal og karismatisk tapning, men det later til å være mange. En kan komme over statistikk hvor det heter at 90 % av befolkningen er katolsk og 55 % er protestantisk! Det er uttrykk for at det ikke går an å melde seg ut av Den katolske kirke. Selv om du går over til en pinsemenighet, er du fortsatt formelt og statistisk katolikk!

Kirken har fortsatt stor innflytelse i landet. Likevel er både abort, homofilt ekteskap og adgang til prevensjonsmidler blitt tillat. Bergoglio gikk kraftig ut mot dette og har brukt til dels særlig sterke ord. Men han har også oppfordret sine biskoper til å akseptere homofilt partnerskap, og til å sette grensen ved ekteskap. Samtidig har han i motsetning til andre konservative prester og biskoper forsvart barns rett til å bli døpt selv om de er født utenfor ekteskap. Her viser han evne og vilje til pastoral omsorg for de troende, og det er noe kirken trenger i disse tider.

Kirkens lære og de troendes samvittighet

Reformkatolikker som venter på endringer i kirken når det gjelder for eksempel for homofile, kvinners rett til å benytte prevensjonsmidler, kvinnelige prester med mer, kommer neppe til å få sine håp oppfylt med denne paven. Når det gjelder moralske spørsmål som har

med seksualitet, ekteskap og kvinnesyn å gjøre, vil vi måtte fortsette å leve med den litt bisarre situasjonen at kirkens ledende menn prøver å opprettholde én moral mens det store flertall av katolske kristne i demokratiske land lever og handler etter sin samvittighet, det vil si slik de ut fra sin tro og den aktuelle situasjon ser det er best for dem selv og for andre. Det viktigste moralske imperativ i den katolske tro er kravet om at du skal elske Gud over alle ting og din neste som deg selv, og at du skal følge din samvittighet, også om det strir mot kirkens offisielle lære. Men det er ikke noen lykkelig situasjon at kirken mister sin moralske troverdighet og kraft slik den har gjort på disse områdene. Verst er det kanskje at den mister relevans i det moderne samfunn. Da hjelper det ikke å pøse på med katekisme!

Ny teologisk og antropologisk tenkning

Behovet for å avskaffe en førmoderne teologi i kirken har kommet litt i bakgrunnen i all støyen rundt avsløringene om maktkamp, hemmelighold og intriger i Vatikanet og ikke minst i Vatikanbanken. Men å rydde opp i Vatikanet kan vise seg å være lettere enn å rydde opp i den teologiske og antropologiske tenkningen som har dominert i kirken i den senere tid. Vi har i dag lysende teologer, antropologer, kirkehistorikere, feminister og andre som leverer framragende forskning. Under Det annet vatikankonsil på 1960-tallet kom disse fagfolkene til orde og bidro til fornyelse på mange områder. De siste 30 årene synes Vatikanet å ha stålsatt seg mot impulser fra dypt engasjerte og skapende teologer. De som ble for brysomme, mistet sine stillinger ved katolske universiteter og høyskoler eller

de ble avsatt fra kirkelige stillinger. Bare i 2012 fikk fire dyktige irer og noen spanjoler munnskurv. Dette taper kirken på, akkurat som den taper på å utelukke kvinner fra ordinerte tjenester.

Mirakler kan fortsatt skje

Det er et stort mangfold i Den katolske kirke. Det skal bli spennende å se hvordan pave Frans kommer til å forholde seg til dette mangfoldet. Her finnes ulike tanker og meninger og ulike praksiser, for ikke å snakke om ulike kulturer rundt omkring i verden. Og slik må det være fordi vi mennesker er så forskjellige. Det er en rikdom og en stadig kilde til fornyelse og berikelse for den universelle kirken.

Selv om det er en del reformer og forandringer vi ikke kan regne med å få se med det første, så kan vi håpe på noe:

1. en kirke som er mindre europeisk og mer universell
2. en pave som er mer pastoral og mindre ortodoks
3. en pave som tar kollegialiteten med de andre biskopene på alvor
4. aktiv innsats for å redusere sentraliseringen i kirken
5. en nedbygging av den usunne klerikalismen
6. en reell myndiggjøring av legfolket
7. en oppheving av kravet om sølibat for prester
8. en adgang for kvinner til å bli ordinerte diakoner

Da pave Frans sto på balkongen og ønsket folket God natt og ba dem gå hjem for å hvile, ante jeg duften av noe nytt og vakkert. Og jeg kom til å tenke på pave Johannes 23 som var konservativ i utgangspunktet, men så åpen mot verden at han inviterte alle kirkens biskoper til konsil for at kirken skulle

åpne sine vinduer og slippe inn frisk luft. Han sa: "Vi er ikke på jorden for å vokte et museum, men å stille en blomstrende hage full av liv." Det var som et mirakel. Mirakler kan fortsatt skje. Den hellige ånd blåser dit den vil. Velkommen, pave Fans!

Biskopenes mitra symboliserer flammene som Den hellige ånd lot falle over apostlene på pinsedag. Som erkebiskop i Buenos Aires bar Jorge Bergoglio en ualminnelig enkel mitra. Det ser ut til at han kommer til å fortsette å bære den som pave.

Paven har også valt sitt skjold og sin ring. Begge er enkle. Ringen er laget av forgylt sølv og var i sin tid en gave til pave Paul 6. Skjoldet har tre sentrale motiver. I midten finnes jesuittordenens symbol for Kristus. Under til venstre stjernen som symboliserer Maria, og til høyre en nardo, en druelignende frukt som ofte representerer Josef.

Mottoet neders på skjoldet lyder «miserando atque eligendo» (ynkelig og utvalgt) og det viser til Jesu barmhjertighet da han valgte tolleren Matteus til å bli en av sine apostler. Det minner også pave Frans om hans eget kall til tjeneste i kirken, sier kardinal Lombardo i følge *The Telegraph*.

Underveis

Jesus sier: Jeg er veien

Han ga oss seg selv.

La oss gå opp til Jerusalem

De satte en tornekrone på hodet hans

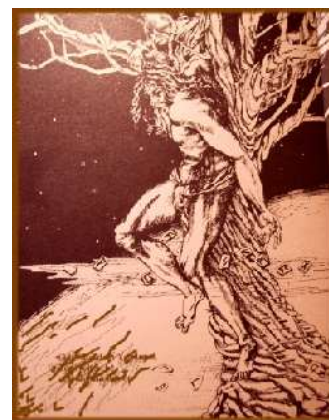
Ydmyk, på et esel, dro han inn til byen

Han gikk den tunge veien

Han feiret et siste måltid med sine nærmeste

Å hode, høyt forhånet

Han tilga røveren på det andre korset

Det ble stille

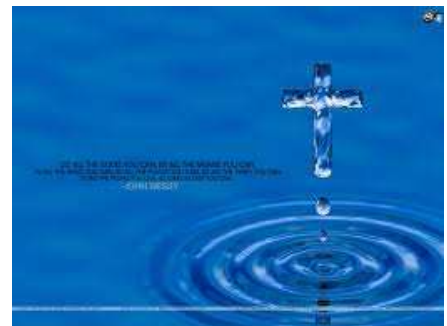
Men verken kors eller grav kunne holde på ham

Han vant over døden, mørket og alt ondt

Nytt liv gjennom lidelse, død og oppstandelse

Ta imot og gi det videre

Jeg er vintreet, dere er grenene

Bli en Kristus for din neste!

Av Roger Karban

Første søndag i faste ble vi møtt av tekster som fortalte om Moses' siste ord til israelittene og av fortellingen om hvordan Jesus ble fristet i begynnelsen av sitt virke. Her er noen tanker som det passer å ta med seg inn i påsketiden.

Helt på slutten av sitt liv, da israelittene var i ferd med å gå inn i det lovede land, talte Moses til dem om en verdig måte å ofre førstegrøden av sine kommende avlinger på til Jahve. De skulle si: «Min far var en omflakkende arameer. Han dro ned til Egypt med en liten flokk og bodde der som innflytter. Der ble han til et stort og sterkt og tallrikt folk» (5 Mos 26, 5). Men legg merke til det perspektivskiftet som her skjer fra deres forfedre og over til dem selv: «Men egypterne mishandlet og plaget oss og la hardt arbeid på oss. Da ropte vi til Herren, våre fedres Gud, og Herren hørte våre rop og så hvor mishandlet og plaget og undertrykt vi var. Og Herren førte oss ut av Egypt ...». Det vil si at det som en gang hendte med andre, hender nå med dem selv. Herren har ledet dem gjennom hav og ørken til frihet. Det handler ikke lenger om fortidens historie, de reflekterer over hva som skjer her og nå i deres eget liv.

Det er derfor vi har Skriften. Den avdøde kjente tolker av Det gamle testamentet Dennis McCarthy SJ sa at vi har disse spesifikke tekstene i Bibelen «fordi de har hjulpet så mange mennesker over så lang tid til å forstå sin tro.» Skriften gir oss ikke troen.

Skriften gir mening bare når vi allerede har fått troen på Herren, på Jesus. Da viser den oss ulike måter å tenke over og fordype oss i troen på og å forstå hvilke implikasjoner den har for vårt daglige liv. Det er derfor Bibelen er så tykk. Det finnes et utall forskjellige måter å reflektere på og mengder av implikasjoner. Samme metode passer ikke nødvendigvis for alle.

Våre hellige forfattere var ikke historikere, forskere, biografer eller zoologer. De var helt enkelt troende mennesker som skrev for andre troende og de forutsatte at det alltid var noe nytt å lære om troen, noe nytt å reflektere over. Utgangspunktet for en bibeltolker (ekseget) er ikke den hendelsen som forfatteren forteller om, men det fellesskapet som han eller hun skriver for.

Evangelienes fortelling om hvordan Jesus ble fristet i begynnelsen av sitt virke (etter at han var blitt døpt), er et klassisk eksempel på denne måten å forstå Bibelen på. Matteus og Lukas har hentet fortellingen fra Markus som nevner den ganske kort. De har begge lagt noe til, nemlig tre spesifikke fristelser. Men hvordan gikk det til at de skrev om akkurat disse tre fristelsene? Svaret er enkelt. De gikk rett og slett ut fra at Jesus ble fristet på samme måte som de selv ble fristet. Det som skjedde med dem, måtte også ha skjedd med Jesus.

Det er av betydning at de opplevde nettopp disse fristelsene i en tidlig fase av troen. Det var aldri noen «gullalder» for Kristus-troen. En forpliktelse på å følge Jesus i det første århundret ble - akkurat som i dag - automatisk ledsaget av fristelser til å dra evangeliet i retninger som ville

svekke det sentrale i Jesu liv og tjeneste. Derfor er det så viktig å forstå disse tre spesifikke fristelsene. Hver av dem angår vår måte å være Jesu etterfølgere på.

Den første fristelsen lyder: «Er du Guds Sønn, så si til denne steinen at den skal bli til brød.» (Luk 4, 3) Jesus svarte: «Det står skrevet: *Mennesket lever ikke av brød alene.*» Det forteller oss at hva som er kjernen i denne fristelsen. Disiplene, både den gang og nå, blir alltid oppmuntret til å velge livet framfor døden. Men ligger det noe dypere i dette enn at vi skal ta vare på våre fysiske behov inntil vi oppnår det evige liv? På samme måte som Jesus selv, blir vi fristet til å ta vare på egne og andres overflatiske behov uten egentlig å gjøre noe med de forholdene som kan føre til et liv i frihet, rettferdighet og fred med Gud og mennesker. Mennesket trenger mer enn brød.

Dette fører oss logisk til neste fristelse: Djevelen førte ham opp på et høyt fjell med utsikt og sa: «Jeg vil gi deg all denne makt og herlighet. ... Om du bare faller ned og tilber meg, ...»

Under Jesu virke ble messianske håp forankret i makt og herlighet. Jesu svar viser at han har en helt annen plan for menneskenes frelse: «Herren din Gud skal du tilbe, og ham alene skal du tjene.» Gud har en lidenskap for frihet, men også en enestående vei til å oppnå denne friheten. Jesus var overbevist om at sann frihet bare kunne oppnås av mennesker som var forpliktet på svakhet, ikke på makt, på den svakheten som kommer når vi gir oss selv til andre, ikke når vi dominerer dem.

Den tredje fristelsen - å hoppe fra rekkverket på toppen av tempelet og lande uskadd - skjærer rett til hjertet av Jesu tro. Vi blir ofte tiltrukket av det spektakulære, til å handle på måter som vil få folks oppmerksomhet. Ikke rart Jesus svarer: «Du skal ikke sette Herren din Gud, på prøve.»

I verdens øyne var ikke engang hans oppstandelse en bemerkelsesverdig hendelse. Bare hans tilhengere ble overbevist om at den hadde funnet sted og vitnet om den. Av oss forventes det at vi imiterer Jesu død og oppstandelse i livets mest alminnelige situasjoner, i forhold til mennesker som bare er kjent av sin familie, kolleger og venner og som aldri vil nå fram til kveldsnyhetene. Det er de ofte ubemerkete dedikerte Jesu disipler som forandrer verden til et bedre sted.

Roger Vermalen Karban er katolsk prest i Beleville, Illinois, USA Teksten ble publisert på NCRonline.no den 16. februar 2013. Den er forsiktig bearbeidet av red.

Kjærlighet: Kan paven lære oss noe som helst?

Av Gunn Hild Lem

Refleksjoner fra en som ikke selv er katolikk rundt boka *Hellig uro*.

I 1961 sammenkalte pave Johannes 23 til konsil for den katolske kirken. Han valgte *aggiornamento* som stikkord, og forklarte termen for journalister som "å slippe inn frisk luft". Dette vet jeg ikke fordi jeg er levende engasjert i den katolske kirke, men fordi jeg har lest boken *Hellig uro – 50 år etter Det annet vatikankonsil*. Den er skrevet av mennesker som er levende engasjert og dertil bekymret for at kirkens lære i økende grad oppleves som irrelevant, ikke bare av meg, men også av et flertall katolikker. Særlig gjelder det kirkens lære om kjønn og seksualitet. Utluftningen for femti år siden var raskt overstått. Nye paver og menn i sølibat i Vatikanet stemte ned forslag om å godta enkelte former for prevensjon, kvinnelige prester, homofili og avfeide Konsilets generelle tiltro til menneskers egen samvittighet.

Foruten bekymring for hivsmitte som følge av manglende kondombruk, barn som blir født uten å være ønsket, kvinner og menn som blir værende i kjærlighetsløse eller voldelige ekteskap, homofile som blir fratatt muligheten til å leve i et kjærlighetsforhold, så er jeg alvorlig skremt av all den elendighet som kommer av at mennesker ikke tenker selv. En kirke som ønsker moralske medlemmer bør ikke trene dem opp til å overgi egen samvittighet og eget intellekt. Den "hellige uroen" er en uro over at Kirken igjen styres fra toppen og at makten beskyttes mot menneskene, også i overgrepssaker. I boken finnes et kapittel som (til min store overraskelse) faktisk rørte meg. Tina Beatti skriver om ekteskapet som sakrament, noe som vanligvis utlegges som et argument mot skilsmisse. Beatti gjør det motsatte. Hun tar utgangspunkt i den katolske kirkes syn på

mennesket som skapt av kjærlighet til kjærlighet. Og det er vel den drømmen vi alle bærer, selv om vi ikke tror, at vi skal være skapt av noens kjærlighet for å elskes og elske. Ekteskapet blir et sakrament, forklarer Beatti, ved at to menneskers kjærlighet til hverandre og eventuelle barn, viser oss noe av Guds kjærlighet. Dette er kirkens ideelle virkelighet. Samfunnet på sin side, sier hun, tar utgangspunkt i en virkelighet "som er pepret med nederlag". Hun bringer teologien lenger enn til å si at kirken må ta inn over seg at virkeligheten er som det er, ved å vise til inkarnasjonen, at Gud ble menneske. "Å leve ut inkarnasjonens budskap er å erkjenne at abstrakte prinsipper, uansett hvor edle de måtte være, aldri kan komme foran menneskelige behov." For de aller fleste er mislykkede forhold og tap av kjærlighet fylt med fortvilelse og knuste drømmer. Det burde påkalle medlidenhet heller enn fordømmelse. Ekteskapet opphører å være et sakrament når kjærligheten dør og ektefeller og barn lærer utrygghet og hat.

Fordi den katolske kirke har over en milliard medlemmer hvorav en andel fortsatt synes kirkens lære er viktig og relevant, er jeg glad for stemmer som disse, som ønsker en utluftning og en humanisering av kirkens mest utdaterte læresetninger.

Denne artikkelen ble publisert i Aftenposten i november 2012

Dette mener det danske katolske kirkeblad *Katolsk orientering* om boka *Hellig uro*:

Når der er hellig uro i Kirken

Norsk bog på højt niveau om Det andet Vatikankoncils betydning.

Tekst: Lisbeth Rütz

DEBATBOG "Ecclesia semper reformanda est", Kirken må altid reformeres. Dette udsagn er et udtryk for den hellige uro, som altid må vibrere i en kirke, der vil ud til verden med det glade budskab og ikke vil nøjes med at lukke sig om sig selv, siger en ny norsk udgivelse "Hellig uro - 50 år efter Det andet vatikankonsil". Bogen er en samling af ti artikler skrevet af ni katolikker og en protestant. Syv af forfatterne er norske, en er svensk, en engelsk og en amerikansk. Fælles for alle er en opfattelse af, at Kirken i disse år er på vej væk fra det dialogklima og den åbenhed, som var Det andet Vatikankoncils.

Bogen indledes med oversigtskapitlet "Vårløsning i Kirken" af Lars Roar Langslet. Her beskriver han koncilet i et personligt tilbageblik. Nedslidte begreber som dialog og aggiornamento (ajourføring) bliver sat ind i en samtidig kontekst, så vi kan forstå, hvor revolutionerende det var i 60'erne, at koncilet greb tilbage til en oldkirkelig inspireret kirkeforståelse og vægtede apostlenes kollegiale fællesskab omkring Peter højere end en hierarkisk og topstyret struktur. Langslet ser den ajourførte ecclesiologi (kirkeopfattelse) som koncilets måske vigtigste landvinding og betragter liturgireformen som i det store og hele vellykket, selv om mange gik længere, end der var belæg for i koncilets vedtagelser.

De næste ni kapitler falder i tre grupper. Den første gruppes to artikler vil vise behovet for en ny udformning af kirkens antropologi (menneskesyn). Kari Elisabeth Børresen skriver om "androcentrismens kollaps" (*androcentrisme* = *et patriarkalsk menneskesyn*), og Jostein Børtnes skriver i "men det står hos Paulus at..." om fortolkningsmetoder i forbindelse med episteltekster, der traditionelt bruges i argumentationer mod homoseksualitet. Den anden gruppe handler om fornyelse i Kirken. Et kapitel handler om koncilets ethos (moral) og det nye syn på præster og lægfolk som ligeværdige medlemmer af "Guds folk". Tina Beattie skriver i et kapitel om Kirkens forhold til seksualitet og familie og argumenterer for, at Den katolske Kirke lige som den ortodokse skal give fraskilte mulighed for en ny start og tillade, at de gifter sig igen. Anne Helene Utgaard argumenterer for at genoptage en oldkirkelig tradition og give kvinder adgang til det permanente diakonat. Jesuitten Ladislav Orsy, der er ekspert i kirkeret, skriver om grænsen mellem en definitiv lære og ufejlbarhed. En tredje gruppe artikler ser på forholdet mellem Kirken og verden. Gunnar Heiene præsenterer udviklingen i Kirkens sociallære gennem de sidste 120 år og spændingerne mellem en ældre, abstrakt, naturretslig funderet og en yngre, bibelsk baseret kontekstuel sociallære. Sr. Else – Britt Nilsen O.P. skriver om Kirkens økumeniske samarbejde – et arbejde der har revolutioneret forholdet mellem kirkerne, men i dag er stagneret. Per Kværne skriver om Kirkens dialogarbejde med andre religioner. Her er man – efter Kværnes opfattelse – ikke kommet meget videre end i 1800-tallet.

Centralisme i Kirken

Gang på gang udtrykker de fleste af bidragsyderne bekymring over det, de ser som en øret tendens til centralisering og magtkoncentration i kurien under Johannes

Paul II og Benedikt XVI. Denne tendens ses som et forsøg på at spole tiden tilbage og bremse for reformstrømninger i Kirken. I afsnittet ”Myndiggjoring – om lekfolkets rolle i Kirken” skriver sr. Madeleine Fredell O.P. om Det andet Vatikankoncils teologi om lægfolket. Her fornemmes et tydeligt brud i forhold til det kirkesyn, der havde været gældende siden koncilet i Trento. Som en af koncilets væsentligste frugter nævnes lægfolkets myndiggørelse gennem liturgireformen, hvor liturgien nu bliver en fælles fejring og ikke noget, præsten gør for folket (s. 113) Kirkens egentlige læreautoritet ligger i ”sensus fidelium” – de troendes fælles troserfaring, og embedet fødes ud af fællesskabet ikke omvendt, siges det med et citat fra Karl Rahner (s.118)

Madeleine Fredell fortæller om Roms ”nye kontrolbehov”, der er skyld i, at mange teologer bliver bragt til tavshed af Troslærekongregationen (s. 122). I gennemgangen af udviklingen i Kirkens sociallære skriver Gunnar Heiene, at sociallæren efter koncilet lægger stærkere vægt på en mere decentraliseret forståelse af Kirken. Her nævnes dog også, at de seneste ti års udvikling i Kirkens sociallære viser en øret tendens i retning af en mere centraliseret kirkeforståelse på bekostning af lokalkirkens rolle som aktør, hvilket får Heiene til at efterlyse en bedre balance mellem det centrale og det lokale (S. 222)

Ved et *motu proprio* ”*Ad tuendam fidem*” udsendt i 1998 blev der indført en ny kategori af læresætninger som kaldes definitive. Det er udsagn af læremæssig karakter, som erklæres for definitive, men ikke opfylder kriterierne for pavelig ufejlbarhed og er blevet udvidet langt ud over hvad der er belæg for i 1. og 2. Vatikankoncils konstitutioner, skriver Ladislav Orsy i kapitlet om udviklinger inden for kirkeretten. Et eksempel på hvad dette betyder i praksis kan ses i sagen med den afsatte australske biskop Morris, der i

et pastoralt brev til sit bispedømme havde luftet tanker om, at kvindelige præster engang i fremtiden – under forudsætning af Vatikanets godkendelse – kunne være en mulighed. Hans afsættelse kom i 2011 i form af et brev fra pave Benedikt. I debatten omkring afsættelsen hævdes det fra Vatikanets side, at et læreudsagn ikke nødvendigvis behøver at blive proklameret *ex cathedra* for at gælde som ufejlbarligt. Det kan også blive det i kraft af, at det ordinære og universelle magisterium har forkyndt det gennem længere tid. I praksis betyder dette, at antallet af ting, der kan være genstand for tvivl, reduceres ved centralt stillede anvisninger og straffetiltag i strid med koncilets ånd, skriver Orsy.

Kirkens kvindesyn

Der er ikke længere nogen særlig tvivl om, at diakonordination af kvinder fandt sted i Kirkens første 1.000 år, skriver Anne Helene Utgaard i ”Det permanente diakonat – bare for menn?”. Her argumenterer Utgaard for, at Paulus havde et patriarkalsk menneskesyn, men i praksis havde tætte arbejdsrelationer til mange kvinder. Kvindelige diakoner omtales i Det nye Testamente og andre tidlige kilder. Føbe, der omtales i Romerbrevet 16, 1-2 som diakon i Kenkreæ, (i den autoriserede danske oversættelse oversat som ”menighedstjener”) nævnes som eksempel på en kvinde med ledende status, og både mandlige og kvindelige diakoner blev betragtet som medlemmer af samme gejstlige stand som præster og biskopper, skriver Utgaard.

Taler man om kvindesyn i Kirken, er Gregor VII´s reformbevægelse skurken. Den introducerede et nyt kvindesyn, hvor kvinden blev betragtet som en ufuldkommen mand og skabte en ny form for ordinationsforståelse, hvor ordinationen fra at have været knyttet til indvielse af kvinder og mænd til en bestemt tjeneste nu blev indsnævret til kun at omfatte mænd. Ordinationen blev omfortolket til en

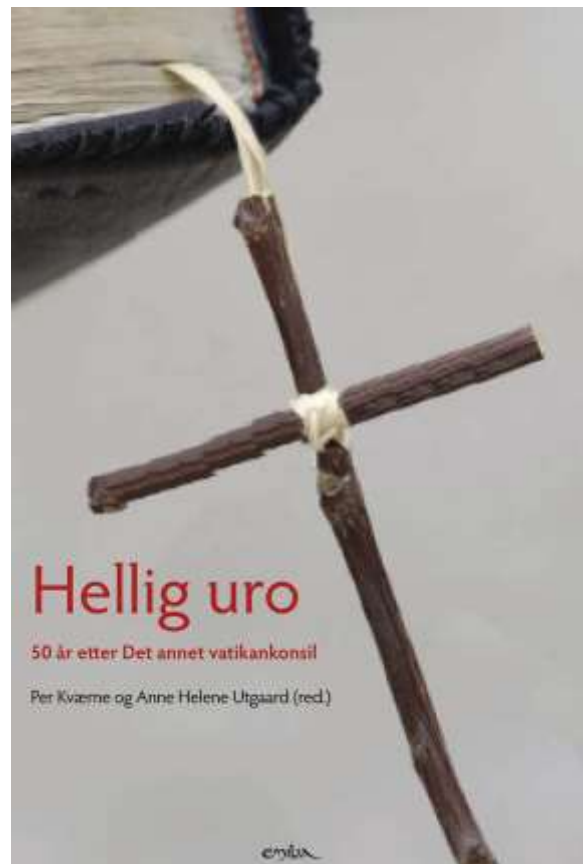
overførsel af magt til at fejre eukaristien (170), skriver Utgaard, der mener, at lokalkirkerne i overensstemmelse med koncilets ånd skal have stor selvbestemmelse med hensyn til genindførelse af kvindelige diakoner. Det permanente diakonat for mænd blev genindført ved Det andet Vatikankoncil.

Højt kvalificerede bidrag

De ti kapitler i "Hellig uro" giver tilsammen et godt overblik over vigtige udviklinger inden for den efterkonciliære kirke. Udviklingen er overvejende set gennem reformkatolske, men meget forskellige øjne. Det kan dog overraske, at der mangler bidrag om cølibatet, diskussionen omkring kvindelige præster og de seneste års pædofiliskandaler. Endvidere kunne man påpege, at Lars Roar Langslet i sit afsnit omtaler daværende kardinal Pacelli (senere Pius XII) som den egentlige forfatter til Pius XI's encyklika "Mit brennender Sorge" (1937). Kardinal Pacelli spillede en væsentlig rolle i redigeringen af manuskriptet – men forfatteren bag er den tyske kardinal Faulhaber.

Godt at væsentlige internationale debatter nu er gjort tilgængelige på et skandinavisk sprog af højt kvalificerede eksperter, der kan formidle deres viden på et for danskere let tilgængeligt norsk, så den bliver til at forstå for alment interesserede læsere.

Hellig uro 50 år etter Det annet vatikankoncil. Forlaget Emilia. 263 sider. Pris: 250 Nkr.

Hellig uro kan bestilles i alle bokhandler og nett-bokhandler, eventuelt fra Emilia forlag.

Pris kr. 250.-

Medlemmer i OVEK kan kjøpe boka for kr. 200.- Ved bestilling av to eksemplarer, sendes de portofritt.

Bestilles fra red@ogsavierkirken.no

RETURADRESSE:

Også vi er Kirken, c/o Utgaard,
Hallagerbakken 92 b, 1256 Oslo

**Glad
påsketid!**

**Sees på
årsmøte og
seminar
6. april!**

**Åpent for
alle, så ta
 gjerne med
en venn!**

Nyhetsbrevets e-postadresse: red@ogsavierkirken.no, www.ogsavierkirken.no